

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS
GOVERNMENT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH

VATT/278/001/2010

TULOSTAVOITEASIAKIRJA VUODELLE 2011

Helsinki 2010

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on soveltavan taloudellisen tutkimuksen yksikkö, joka tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä ja sopeutumisen ta muuttuviin vaatimuksiin sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden muiden osien toimintaan. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on osa valtiovarainhallintoa. Toiminta-ajatuksensa mukaisesti valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustaa ja valinnanmahdollisuuksia tehokkaalla ja laadukkaalla julkisen toiminnan ja talouden ohjauksella ja kehittämisellä sekä luomalla yrityksille ja yksityisille suotuisaa, kannustavaa ja vakaata taloudellista toimintaympäristöä. Valtiovarainministeriö ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ovat sopineet vuotta 2011 koskevista tulostavoitteista sekä viraston toiminnan kytkeytymisestä valtiovarainhallinnon yhteiseen strategiaperustaan seuraavasti:

I Strategiset linjaukset

VATT:n tavoitteena on tuottaa luotettavaa ja ajantasaista tietoperustaa talouspolitiikan valmisteluun, päätöksentekoon ja aiemmin toteutettujen päätösten seurantaan. Tutkimuskeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden perustana on kyky tehdä korkeatasoista soveltavaa tutkimusta politiikkarelevanteista talouspolitiikan kysymyksistä.

Kestävän kasvun ja työllisyyden ohjelmassa tehtyjen linjausten mukaisesti VATT valmistautuu laajamittaiseen arviointi- ja tutkimushankkeeseen, jossa kehitetään julkisen toiminnan tuloksellisuuden ja tuottavuuden mittaamenetelmiä. Tutkimusta suunnataan myös valtiovarainministeriön asettaman verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportin esitysten perusteella. Myös kuntien rahoitusta ja palvelujärjestelmää koskevissa tutkimuksissa sekä työmarkkinatutkimuksessa on suoraan vireillä olevia uudistuksia palvelevia hankkeita. VATT:n malliympäristössä toteutetaan ennakoitihankkeita sekä työvoima- ja koulutustarpeisiin että ilmastopolitiikkaan liittyen. VATT myös ottaa loppuvuoden toiminnassaan huomioon keväällä tehtävän hallitusohjelman linjauksia. Tieteellisen vaikuttavuuden säilyttämisen ja kasvattamisen kannalta haasteena on säilyttää samanaikaisesti pitkäjänteisen tutkimustyön edellytykset tilanteessa, jossa ennakoimattomien selvitystarpeita talouspolitiikan valmistelun tueksi nousee runsaasti esiin.

Taloudellisten mallien ylläpito ja kehittäminen sekä erilaisten tietoaaineistojen innovatiivinen hyödyntäminen ovat tutkimuskeskuksen keskeisiä vahvuuksia, joiden varaan rakennetaan kumppanuuksia muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa. VATT:n tutkimus säilyy taloustieteellisenä mutta sektorirajat ylittävänä, ja yhteishankkeita valtion eri sektoritutkimuslaitosten kanssa on runsaasti. Yhteistyö ECONOMI-CUM-kampanuksella akateemisten kansantaloustieteellisten laitosten kanssa tiivistyy mm. yhteisvirkojen muodossa. Samalla yhteishankkeiden monipuolistuminen osaltaan vahvistaa talouspolitiikan valmistelun tietoperustaa.

Tutkimuskeskuksen toimintaan vaikuttaa myös valtion sektoritutkimuksen uudistaminen, joskin vaikutusten muoto ja mittaluokka eivät vielä ole tiedossa. Niin ikään toimintaan vaikuttanee ulkoisen rahoituksen tarjonnan oletettu supistuminen talouskriisin johdosta. Muutoksiin varaudutaan valmisteltaessa tutkimusohjelmaa vuosille 2012-2014. Tässä yhteydessä tehdään huolellinen analyysi lähivuosien tutkimustarpeista ottaen huomioon uuden hallitusohjelman linjaukset ja tarvittaessa uudelleen kohdennetaan tutkimuksen painopisteitä. Varautuminen muutoksiin edellyttää myös strategiatyötä, jossa otetaan lähtökohdaksi edellä mainitut muutostekijät ja toisaalta vahvuudet, joita tutkimuskeskuksella on muutoksissa pärjäämiseksi.

II Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toiminnan kytkeytyminen valtiovarainministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteisiin vuonna 2011

VATT:n tutkimustoiminta kytkeytyy valtiovarainhallinnon yhteiseen strategiaperustaan ja koko hallinnonalan yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin. Tutkimuskeskuksen erityisenä tehtävänä on tutkimukseen perustuvan asiantuntijatiedon tuominen talouspolitiikan valmistelun tueksi ja julkiseen keskusteluun.

VATT:n tehtävinä korostuvat lainsäädännön ja politiikkatoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja ennakoinnin kehittäminen. Tutkimuksen lähtökohtina ovat julkisen talouden uudistushankkeet sekä kansantalouden pitkän aikavälin kestävän kasvun edellytykset. Painopisteet on viimeksi määritelty VATT:n tutkimusohjelmassa ”Julkinen talous ja kestävän kasvun edellytykset – Tutkimus rakennepolitiikan tukena” vuosille 2009–2011.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet sovitaan vuosittain tulostavoiteasiakirjassa, ja tulostavoitteiden toteutusta seurataan toimintavuoden aikana. Ministeriön eri osastojen tutkimustarpeet välittyvät tutkimuskeskukselle tulossopimukseen tähtäävissä valmistelevissa suunnittelutilaisuuksissa ministeriön ja tutkimuskeskuksen välillä. Lisäksi työkierto ministeriön ja tutkimuskeskuksen välillä edesauttaa tietotarpeiden tunnistamisessa.

Varsinaisen tutkimustoiminnan lisäksi henkilökunnalla on runsaasti erilaisia muita asiantuntijatehtäviä, jotka palvelevat julkisen hallinnon valmistelutyötä. Näitä ovat muun muassa valtiovarainministeriön pyytämät selvitykset, osallistuminen useiden hallinnonalojen asiantuntijatyöryhmiin sekä laaditut lausunnot ja pidetyt esitelmät. Tutkijoiden edellytykset toimia menestyksellisesti asiantuntijatehtävissä ovat yleensä sitä paremmat, mitä korkeampitasoista heidän tutkimustoimintansa on. Pitkäjänteisyyteen ja korkeaan tutkimuksen laatuun tähtäävä tutkimustoiminta muodostaa tästä syystä toiminnan perustan.

III VATT:n toiminnalliset tulostavoitteet sekä tuotavuuden parantamistoimenpiteet vuonna 2011

Tutkimustoiminta toteutetaan kolmella tutkimusalueella sekä Päätöksenteon tuki ja mallintaminen – yksikössä. Seuraavassa on esitetty tutkimustoiminnan painotukset ja kärkihankkeet vuonna 2011 tutkimuksen vastuualueittain. Lisäksi esitetään luettelo muista tutkimusprojekteista. Useisiin projekteihin osallistuu tutkijoita eri tutkimuksen vastuualueilta.

TUTKIMUSALUE I – Julkisten palvelujen vaikuttavuus

Tutkimusalue tuottaa päätöksentekoa tukevaa tietoa seuraavista teemoista: Kuntatalous, julkisten palvelujen tuotanto ja julkisten palvelujen kilpailullisuus. Kuntataloutta tutkitaan rahoituksen, kunta-valtiosuhteen ja kunta- ja palvelurakenteen näkökulmasta. Julkisia palveluja koskeva tutkimus keskittyy tuottavuuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin kuntasektorilla. Kilpailullisuuden tutkimuksessa kohteena on markkinamekanismien, kuten palvelusetelien ja kilpailuttamisen, toimivuus kuntapalveluissa.

Tutkimusalueen I keskeiset hankkeet:

Kuntaliitokset ja palvelujen saavutettavuus

Hankkeessa tarkastellaan kunta- ja palvelurakennetta väestön ja palvelujen tuotantolaitosten sijainnin ja saavutettavuuden näkökulmasta. Hankkeessa kuvataan paikkatietoaineistojen avulla nykyisen palveluverkoston maantieteellistä kysyntäpohjaa ja vertaillaan eri tuotantolaitosten, kuten terveysasemien ja koulujen, kohtaamaa kysyntää ja saavutettavuutta. Tarkastelu tuo uuden näkökulman peruspalveluiden tuotannon tehostamispotentiaaliin ja on hyödyksi tarkasteltaessa kuntaliitoksia ja kuntien välistä yhteistyötä palvelujen tarjonnassa. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää uusien ”tuotantolaitosten” sijaintipäätöksiä tehdessä. Hankkeessa käytetään Suomen tie- ja katutietojärjestelmää (Digiroad) ja Tilastokeskuksen Ruututietokanta-aineistoa, joka sisältää koordinaattipohjaisia tilastotietoja karttaruutuihin laskettuina. Aineisto sisältää väestörakennetietoja, väestön koulutus-, elämänvaihe-, ja tulotietoja sekä tietoja rakennuksista ja työpaikoista. Yksittäisen ruudun koko on 250 m x 250 m. Aineisto mahdollistaa kuntarajoista riippumattoman palvelujen ja väestön sijaintiin liittyvän analyysin.

Yhteistyö: Sitra

Kustannustehokkuus vs. vaikuttavuus kuntien palvelutuotannossa

Kuntien kustannukset vaihtelevat oleellisesti, samalla vaihtelevat myös palveluntarve, -taso sekä laatu. Projektissa tutkitaan hyvinvoinnin tuotantofunktiota kunnissa ja pyritään määrittelemään laadun ja kustannusten vuorovaikutukseen liittyvät tuotannon tekijät. Erityisesti projekti selvittää korkean palvelutason ja laadun sekä samanaikaisen matalan kustannustason kuntien profiloivat ominaisuudet. Lisäksi projektissa selvitetään millainen riippuvuus kustannusten ja palvelujen laadun välillä on ja miten riippuvuus on kehittynyt ajassa. Hankkeessa tehdään nk. pääkomponenttianalyysi, jonka avulla muuttujista voidaan toisaalta tutkia niiden yhteisen informaation määrää ja toisaalta painottaa eri muuttujia siten, että mahdollisimman suuri osa yhteisestä variaatiosta saadaan pääkomponenttien avulla mallinnetuksi. Paikkatietojärjestelmän (GIS) hyödyntäminen puolestaan auttaa tarkastelemaan palvelujen laadun ja kustannusten välistä mahdollista spatiaalista rakennetta sekä ottamaan tutkimuksessa huomioon matalan kustannustason ja korkean palvelutason yhdistelmien maantieteellistä hahmottamista esimerkiksi palveluiden saavutettavuuden, kattavuuden ja kilpailullisuuden kautta. Projektissa hyödynnetään THL:n indikaattoripankkia, joka sisältää n. 300 kuntia profiloivaa indikaattoria kattaen indikaattorit väestörakenteesta sairastavuuteen, palveluiden laatuun ja vaikuttavuuteen.

Yhteistyö: THL

Palvelusetelin vaikuttavuus sosiaalipalveluissa

Palvelusetelilaki antaa kunnille mahdollisuuden järjestää palveluita palvelusetelin avulla niin terveydenhuollon kuin sosiaalihuollonkin puolella. VATT:n, Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja THL:n yhteistyöhankkeessa arvioidaan palvelusetelin implementoinnin vaikutuksia sosiaaliviraston toimialan asiakkaiden käyttäytymiseen, markkina- ja kilpailullisuusmuutoksiin sekä palvelusetelistä saataviin hyötyihin. Tutkimus perustuu yksilötason reaaliaineistoon, joka kerätään palvelusetelin implementoinnin aikana ja sen jälkeen hyödyntäen monia eri rekistereitä kuten myös suoraan asiakkailta kerättävää tietoa. Tutkimuksen pääta-voitteet ovat tutkia palvelusetelin lähtötilanteen optimaalisen arvon määrittämistä sekä palvelusetelin vaikutuksia markkinoihin ja asiakkaisiin.

Yhteistyö: THL, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

PROJEKTIT

Teema I A: Kuntatalous

Kuntaliitosäänestykset

Kuntaliitokset ja palvelujen saavutettavuus

Kuntien tulopohjan tasaus ja kilpailu

Optimaalinen kuntarakenne

Tehtäväkohtaisten valtionapuinstrumenttien vaikutukset

Asumisen talous II

Teema I B: Tuottavuus

Koulutustarpeen ennakointi: AMK-koulutuksen uudistaminen

Perusterveydenhuollon eri järjestämistapojen kustannus- ja tuottavuusvaikutukset

Palvelujen laadun yhteydet perusterveydenhuollon kustannustehokkuuteen ja tuottavuuteen

Lääkärivajeen, henkilöstön vaihtuvuuden ja sairauspoissaolojen vaikutukset terveyskeskusten kustannuksiin ja tuottavuuteen

Perusterveydenhuollon tuottavuuden ja tehokkuuden mittaamisen kehittäminen

Kustannustehokkuus vs. vaikuttavuus kuntien palvelutuotannossa

Teema I C: Julkisten palvelujen kilpailullisuus

Hankintamenetelmien tehokkuus ja optimaalisuus

Innovatiivisten eläkejärjestelmien etukäteisarviointi diskreetin valinnan kokeella

Kvasimarkkinat julkisten palveluiden tuotannossa

Palvelusetelin vaikuttavuus sosiaalipalveluissa

Toimialan taloustiede ja huutokaupat

TUTKIMUSALUE II Julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot

Alueella tutkitaan verotuksen ja sosiaaliturvan vaikutuksia kotitalouksien ja yritysten käyttäytymiseen, tulonjakoon ja julkisen talouden tasapainoon ja tehdään henkilökohtaiseen tulonjakoon liittyvää perustutkimusta. Alue osallistuu ministeriöiden ja virastojen väliseen yhteistyöhön uuden mikrosimulointimallin kehittämiseksi ja ottaa siirtymäkaudella vastuun TUJA-mallin ylläpitämisestä. Tutkimusalueella jatketaan verotuksen kautta suunnattujen tukien määrän kartoittamista sekä tutkimusta verotukien vaikuttavuudesta.

Tutkimusalueen II keskeiset hankkeet:

Ravintolaruuan alv-alennuksen vaikutukset

Suomessa alennettiin ravintolaruuan arvonlisäverokantaa heinäkuun 2010 alussa 22 prosentista 13 prosenttiin. Projektin tavoitteena on selvittää muutoksen vaikutusta ravintolapalveluiden hintoihin ja kysyntään sekä ravintola-alan työllisyyteen. Tutkimusta varten on kerätty edustava otos ravintoloiden hintatietoja ja ennen uudistusta ja sen jälkeen. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnetään pitemmältä ajanjaksolta olemassa olevia hinta-aineistoja ja yritysten verotietoja sisältäviä aineistoja. Hintakehitykseen liittyviä aineistoja hankitaan Suomen lisäksi Virossa, Ruotsista ja Norjasta.

Yhteistyö: VM, UCL

Verotukien laskenta ja raportoinnin kehittäminen

Valtiovarainministeriön asettaman verotukihankkeen loppuraportti valmistui syksyllä 2010. Laajuudeltaan tukien raportointi on nyt ajan tasalla ja raportoinnin laatu on parempi kuin aikaisemmin. Vuonna 2011 jatketaan verotukiraportoinnin laskentapohjan kehittämistä ja kehitetään verotukien käsittelyä budjettiprosessin yhteydessä. Tärkeä haaste on myös yksittäisten tukien vaikuttavuuden arviointi, joka käynnistetään selvittämällä tukien kohdentumista sekä mahdollisia päällekkäisyyksiä ja rajanveto-ongelmia.

Yhteistyö: VM

TUJA-mallin ylläpito ja kehittäminen

TUJA-malli on vero- ja etuusjärjestelmien suunnitteluun ja analysointiin tarkoitettu mikrosimulointimalli. Se on valtiovarainministeriön ja VATT:n yhteisessä käytössä ja VATT huolehtii sen ylläpidosta sekä kehittämisestä. Mallia käytetään finanssi- ja sosiaalipolitiikan valmisteluun liittyvissä asiantuntijatehtävissä sekä tutkimustoiminnassa. Mallin vuosittainen ylläpito koostuu uuden aineiston hankinnasta, tarkistamisesta, muokkauksesta ja ajantasaistamisesta sekä ohjelmien ja järjestelmän parametrien päivittämisestä. Ajantasaistamiseen liittyy myös yhteiskunnassa tapahtuneet ja ennustettavat keskeiset demografiset muutokset, jotka toteutetaan painottamalla kaikille perusvuotta seuraaville vuosille otosaineiston korotuskertoimet uudelleen.

Yhteistyö: VM

PROJEKTIT

Teema II A: Verotus

Asuntojen verotus asuntomarkkinoiden matching -mallissa

Epälineaarinen osinkovero yrityksen kasvumallissa

Henkilöyhtiöiden verouudistus 1997

Ravintolaruuan alv-alennuksen vaikutukset

Tuloverotuksen käyttäytymisvaikutuksia

Verotukien laskenta ja raportoinnin kehittäminen

Verotuksen vaikutus yrittäjien tulomuuntoon

Teema II B: Tulonsiirrot ja tulonjako

Eläkejärjestelmä, työurat ja tulonjako

Eriarvoisuus, köyhyys ja syrjäytymisen taloudelliset ulottuvuudet

Kansantalouden ikäryhmätilit: ikäryhmien väliset tulonsiirrot
Kompleksisuus ja tukien hyödyntämisaste
Kotitalouksien kulutuskäyttäytymisen mallittaminen
Perustulo Suomessa

Teema II C: Palvelutehtävät ja mallit

EUROMOD – Suomea koskeva päivitys
Talouden rakenteet
TUJA-mallin ylläpito ja kehittäminen
YRTTI-tietokannan ylläpito ja kehittäminen

Teema II D: Muut hankkeet

Asuntojen kauppahintojen julkaisemisen vaikutukset

TUTKIMUSALUE III Työmarkkinat ja kasvua tukeva politiikka

Tutkimusalueen toiminta jakaantuu työmarkkinatutkimukseen sekä ympäristö- ja innovaatiopolitiikkaa koskevaan tutkimukseen. Työmarkkinoiden toimintaa koskeva taloustieteellinen tutkimus on panostuksiltaan suurin. Vuonna 2011 jatketaan julkisen vallan politiikkatoimenpiteiden vaikutusten arviointia yksittäisten teemojen käsitellessä mm. aktivointipolitiikkaa, eläkepolitiikkaa, työttömyysturvaa, kuntoutusta ja yritysten omavastuita. Lisäksi tutkimusalueella tutkitaan maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia, työttömyyttä ja sen alentamiskeinoja sekä kansainvälistymisen vaikutuksia työmarkkinoilla.

Ympäristötaloustieteellisissä tutkimuksissa keskeiset tutkimuskysymykset liittyvät ympäristöpolitiikan ohjauskeinoihin ja niiden vaikutuksiin, energiemarkkinoihin sekä energiatehokkuuteen. Ympäristötaloustieteellinen tutkimus vahvistuu vuoden 2011 aikana HENVI-yhteistyön kautta, mikä osaltaan laajentaa ympäristötaloustieteellistä tutkimusta. Innovaatiopolitiikan saralla tarkastellaan vihreiden työtehtävien yleistymisen edellytyksiä sekä innovaatiopolitiikan ja huipputeknologian välistä yhteyttä.

Tutkimusalueen III keskeiset hankkeet:

Aktivointipolitiikan vaikuttavuus

Suomen Akatemian rahoittamassa VATT:n ja KELA:n yhteistyöprojektissa arvioidaan aktivoinnin tehostamisen vaikutuksia. Tarkastelun kohteina ovat työmarkkinatuen vuoden 2006 alussa toteutettu pitkäaikaistyöttömien aktivointiuudistus; kaksi nuorten työmarkkinatukioikeutta rajoittanutta uudistusta 1990-luvulta; sekä maahanmuuttajien kotouttamisen edistämistä tavoitteleva uudistus 1990-luvun lopulta. Aihepiiriin liittyy läheisesti myös työeläkekuntoutuksen vaikuttavuutta arvioiva tutkimushanke sekä Paltamon työllistämiskokeilun vaikutusten arviointi.

Yhteistyö: KELA, Suomen Akatemia, Eläketurvakeskus

Muuttoliikkeiden taloudelliset vaikutukset

VATT osallistuu NORFACE:n rahoittamaan laajaan kansainväliseen tutkijakonsortioon. Vuonna 2010 alkanut, nelivuotinen tutkimushanke keskittyy maahanmuuton taloudellisiin vaikutuksiin. Suomen osalta keskeiset tutkimuskysymykset ovat maahanmuuttajien kotoutuminen, maahanmuuttopolitiikan vaikuttavuuden arviointi, maahanmuuton vaikutukset kohdealueen työmarkkinoihin sekä maahanmuuttajien lasten menestyminen suomalaisessa koulujärjestelmässä.

Yhteistyö: University Collage London, Tukholman yliopisto, Aarhusin yliopisto, Oslon yliopisto, Humbolt yliopisto, University of British Columbia, THL, HY, Koulutuksen tutkimuslaitos

Ympäristöpolitiikan uudet ohjauskeinot

Ympäristötaloustieteen projekteista on henkilöpanostukseltaan suurin yhteistyössä Helsingin yliopiston ympäristötutkimuksen yksikön kanssa toteutettava ilmastopolitiikan ohjauskeinoja arvioiva kolmivuotinen tutkimushanke. Tutkimus keskittyy erityisesti päästökaupan piirissä olevien yritysten investointi- ja tuotantopäätöksiin, pääsyoikeusmarkkinoiden tehokkuuteen ja päästöoikeuksia koskevan huutokauppajärjestelmän vaikutuksiin.

Yhteistyö: Helsingin yliopiston ympäristötutkimuksen yksikkö

PROJEKTIT

Teema III A: Työurien pidentäminen

Eläkeuudistuksen 2005 vaikutusten arviointi

Työeläkekuntoutuksen ja työnantajien omavastuiden yhteys työkyvyttömyysriskiin

Aktivointipolitiikka ja perusturva

Paltamon täystyöllisyshankkeen arviointi

Työttömyystuen vaikutus työttömyyden kestoan

Asevelvollisuuden ja varusmiesjohtajakoulutuksen vaikutus nuorten miesten työuraan

Kotitalousvähennyksen vaikutukset

Teema III B: Työelämän muutos

Globalisaatio ja työmarkkinat

Vihreät työtehtävät

Migration: Integration, Impact and Interaction (Norface)

Sosiaaliturvamaksujen vaikutus työllisyyteen, palkkatasoon ja yritysten tulokseen

Teema III C: Ympäristötaloustiede

Ilmastopolitiikan ohjauskeinot – HENVI väitöskirjahanke

Luonnonvaratalous energiatehokkuuden parantamisessa ja hiilipäästöjen pienentämisessä

Kansainvälinen yhteistyö ratkaisuna Itämeren ravinnekuormituskysymykseen

KUILU – Kulutuksen ilmastopoliittisten ohjauskeinojen vaikuttavuus

Teema III D: Osaamis- ja innovaatiopolitiikka

Asiantuntijatyö Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnassa

Innovaatiopolitiikan vaikutus huipputeknologian kasvuun

Lukion vaikutus yo-tuloksiin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen

IV Päätöksenteon tuki ja mallintaminen

Yksikön tavoitteena on päätöksentekoa lähellä olevien talouspolitiikkakysymysten tutkiminen yleisen tasapainon mallien avulla. Vuonna 2011 työn painopiste on aineistojen päivityksessä, pitkän aikavälin kestävyttä sekä politiikkatoimenpiteiden ohjausvaikutuksia koskevissa analyyseissä. Mallien sovellusalueita kehitetään valtioneuvoston päätöksenteon valmistelua entistä paremmin palveleviksi.

Suomen taloutta koskevaa mallistoa kehitetään ilmastopolitiikan, eläkeuudistusten, verotuksen erilaisten kysymysten sekä työvoima- ja koulutusennakoinnin kysymyksiin nykyistä paremmin vastaaviksi.

Päätöksenteon tuki ja mallintaminen -yksikön keskeiset hankkeet

Vuosikirja 2011

Vuosikirjassa keskitytään talouden rakenteen sopeuttamisen vaatimien talouspoliittisten toimien mitoitukseen ja ajoituksen tarkasteluun. Kirjoitustyöhön osallistuvat VATT:n tutkijoiden lisäksi Suomen Pankki ja ETLA.

Yhteistyö: ETLA, SP

Toimialakehityksen ja työvoiman tarpeen ennakointi 2011

Vuonna 2011 ennakointihanke suuntautuu aiempaa enemmän alueellisen toimialakehityksen ja työvoiman tarjonnan tarkasteluun sekä ammatti- että koulutusrakenteen huomioiden.

Tutkimusteemat tarkentuvat tilaajakonsortion toimesta alkukevään aikana.

Yhteistyö: TEM, STM, OKM

Julkisen talouden kestävyys ja sopeuttaminen

Hankkeessa tarkastellaan julkisen talouden kestävyden vahvistamista talouspolitiikan eri vaihtoehtoista lähtien. Tavoitteena on arvioida erilaisten velkasuhteen alentamiseen tähtäävien toimenpidekokonaisuuksien rakenteellisia, alueellisia ja tulonjakovaikutuksia sekä eri verolajien että menotalouden näkökulmista. Hanke toteutetaan yhteistyössä KO:n kanssa. Hankkeessa VATTAGE- ja VERM-malleihin tuodaan julkisen palvelutuotannon yksityiskohtainen kuvaus, jonka aineisto VATT:lla on jo käytettävissä. Lisäksi arvioidaan julkispalvelujen hyvinvointivaikutuksia.

Yhteistyö: VM

PROJEKTIT

Teema IV A: Mallien kehittäminen ja ylläpito

Yleisen tasapainomallin (YTP) kehittäminen ja sovellukset

VATT-vuosikirja

Toimialakehityksen ja työvoiman tarpeen ennakointi 2011

Julkisen talouden kestävyys ja sopeuttaminen

Ikääntyminen ja kunnallistalouden kestävyys

Teema IV B: Päästörajoitusten taloudelliset vaikutukset

Pitkän tähtäimen päästörajoitukset

Low Carbon Finland

TransEco

Impakti

Teema IV C: Poliittikatoimenpiteiden taloudelliset vaikutukset

Eläkeuudistuksen vaikutukset

Alv:n alemman kannan vaikutukset

Koulutusennakointi

1. Toiminnallinen tehokkuus

1.1 Taloudellisuus ja tuottavuus

VATT:n kokonaiskustannusten arvioidaan olevan yhteensä 5 315 000 €.

Arvio ydintoiminnan kustannusten jakautumisesta vuonna 2011:

	tavoite 2011 (1000 €)	
	€	%
Tutkimusalue I	1596	30
Tutkimusalue II	1596	30
Tutkimusalue III	1323	25
Päätöksenteon tuki ja mallintaminen –yksikkö	800	15
Ydintoiminta yhteensä	5315	100

Talous- ja henkilöstöhallinnon tukitoimintojen osuus kokonaiskustannuksista oletetaan laskevan siinä vaiheessa, kun valtion yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon KIEKU-järjestelmä on täysimääräisesti käytössä. Edellä mainittujen tukipalveluiden osuus kokonaiskustannuksista arvioidaan olevan vuonna 2011 noin 20 %.

Yhteisrahoitteinen toiminta

Sektorirajat ylittävänä tutkimuskeskuksena VATT:lla on runsaasti yhteisrahoitteisia tutkimushankkeita. Näissä hankkeissa tulee yhdistyä tilaavan sektoriministeriön ja valtiovarainministeriön tutkimusintressit. Kaikkien hallinnonalojen kehysten supistuminen merkitsee päätöksentekoa tukevan tutkimuksen kysynnän vähenemistä ja siten pienentää yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja. Yhteisrahoitteisen toiminnan osuus ulkopuolisesta rahoituksesta on n. 80 %. Yhteisrahoitteisessa toiminnassa tavoitteena on, että VATT:n osuus kokonaiskustannuksista on enintään puolet.

Maksullinen palvelutoiminta

Maksullinen palvelutoiminta muodostuu lähes kokonaisuudessaan tutkimustoiminnasta. Yleisestä talouden heikkenemisestä johtuen myös tilaustutkimusten kysyntä vähenee. Maksullisen palvelutoiminnan tavoitteena on 100 %:n kustannusvastaavuus kolmivuotisjaksolla 2010–2012.

Tuottavuus

VATT:n tuotokset koostuvat tutkimusjulkaisuista ja asiantuntijatoiminnasta. VATT on määritellyt julkaisu- tuotoksilleen painokertoimet, joita käytetään tuottavuutta mitattaessa. VATT:n ulkoisen arvioinnin (2007) suositusten mukaisesti kriteerinä painoja määriteltäessä on käytetty ensisijaisesti arvioita suoritteiden vaikuttavuudesta ja tutkimustiedon välittymisestä tiedon käyttäjille. Julkaisutoiminnan tuottavuus lasketaan jakamalla painotettu julkaisujen määrän muutos tutkimustyövuosien määrän muutokseen. Sille on asetettu keskimäärin 1 % vuotuinen kasvutavoite viimeisen kolmen vuoden ajanjaksolla.

VATT:ssa toteutuu tutkimusorganisaatioille tyypillisenä ilmiönä välillä merkittävätkin vuosittaiset erot tuottavuuden muutoksessa. Tästä syystä tuottavuutta on välttämätöntä tarkastella useamman vuoden aikajännteellä. Kokonaistuottavuusindeksin perusvuodeksi asetetaan 2008, jotta laskenta on yhteismitallinen julkaisuindeksin laskennan kanssa. Näin ollen tavoite voidaan asettaa vuodelle 2012.

1.2 Tuottavuustoimenpiteet tukitoiminnoissa

IT-ratkaisut

Tietotekniikkaratkaisuihin avainalueita ovat edelleenkin laite- ja järjestelmäkannan yhdenmukaistaminen ja hallintaprosessin kehittäminen. Palvelinratkaisuihin panostetaan voimakkaasti virtualisointiin ja konsolidointiin. Pitkän aikavälin tuottavuusratkaisuihin pyritään liittymällä valtionhallinnon yhteisiin tietotekniikkahankkeisiin, kuten VIP-puitesopimuksen mahdollistamiin järjestelmä- ja palveluratkaisuihin. VATT on liittynyt VIP-puitesopimuksen piiriin ja palvelukohtaiset valmistelut käynnistetään vuoden 2011 aikana.

Talous- ja henkilöstötoimen tukipalvelujen järjestäminen

Talous- ja henkilöstötoimen tukipalvelut hoidetaan lähes kokolaajuudessaan Palkeissa. Vuoden 2011 aikana valmistellaan KIEKUn käyttöönottoa valtiovarainministeriön hallinnonalan aikataulun mukaisesti. VATT jatkaa sektoritutkimuslaitosten kanssa vuonna 2009 käynnistämäänsä yhteistyötä. Tarkoituksena on yhdessä Valtiokonttorin kanssa kehittää KIEKU-hanketta niin, että tutkimuslaitosten erityispiirteet tulevat huomioituksi. Yhteisellä valmistelulla on jo saavutettu tutkimuslaitoksissa tuottavuushyötyjä ja yhteishankinnoilla saadaan aikaan säästöjä tilanteessa, jossa KIEKUn perusjärjestelmä ei sisällä projektien hallinnoinnin kannalta välttämättömiä osa-alueita.

Toimitilat

Nykyiset toimitilat vastaavat VATT:n tarpeita. Economicum-kiinteistöllä on huomattava toiminnallinen merkitys niin VATT:lle kuin muillekin organisaatioille kansantaloustieteellisen tutkimuksen keskittymänä. Sijainti on mahdollistanut myös tukitoimintojen yhteisjärjestelyjä, joista on jo ollut käytössä mikrotukipalvelu. VATT käynnistää vuoden 2011 aikana mahdollisten muiden Economicumissa yhteisesti tuotettavien palveluiden kartoituksen. VATT ottaa käyttöön valtion yhteisen tilahallintajärjestelmän (Optimize).

Hankintatoimi

VATT on siirtynyt vuosittain useissa hankinnoissa Hansel-puitesopimusten piiriin. Vuoden 2011 aikana kartoitetaan ja otetaan käyttöön kaikki ne Hansel-puitesopimukset, jotka liittyvät VATT:n toimintaan. Valtion yhteinen hallintajärjestelmä TILHA otetaan käyttöön vuoden 2011 aikana. Vuoden 2011 alussa kartoitetaan VATT:n painatuspalvelut ja siirytään Hansel-puitesopimusten piiriin.

2. Tuotokset ja laadunhallinta

2.1 Suoritteet ja julkishyödykkeet

VATT:n tuotokset keskeisten suoritteiden osalta on esitetty liitteessä 1.

VATT:n asiantuntijatehtävien kehitystä seurataan suoraan tuotosten lukumäärän perusteella. Asiantuntijatehtävien määrää säätelee paljolti ulkopuolinen kysyntä ja lähtökohtana määräärviossa on viime vuosien toteutunut kehitys. Asiantuntijatoiminnan suoritteiden arvioidaan säilyvän kahden edellisvuoden tasolla, mutta ennakoimattomat toimeksiannot vuoden aikana voivat muuttaa niin arvioituja julkaisujen kuin muidenkin suoritteiden määriä.

2.2 Palvelukyky ja laatu

VATT :n ja sen tutkimustoiminnan vaikuttavuuden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden arviointikysely suoritetaan vuonna 2011 keskeisimmille sidosryhmille ja tutkimuksen tilaajille. VATT julkaisee julkisena tutkimuslaitoksena kaikki julkaisusarjansa open access-periaatteella [www-sivuillaan](http://www.sivuillaan), ja verkossa olevat julkaisut ovat maksuttomia. VATT -julkaisusarjojen laadunvarmistus on tärkeää tutkimuksen uskottavuuden, luotettavuuden ja vaikuttavuuden kannalta. Tutkimuksen laadunvarmistuksen käytäntöjä on edelleen täsmennetty vuonna 2009.

Tietopalvelu ja tiedotus

VATT:n tiedontarjontaa tehostetaan lisäämällä tietoa tutkimuksista ja niiden tuloksista www-sivuille. VATT Nyt tiedotuslehden muuttamista sähköiseksi uutiskirjeeksi tutkimustiedon edelleen levittämiseksi selvitetään. Viikottaista VATT-seminaarikäytäntöä jatketaan uusimman tutkimustiedon välittäjänä. Intranet –sivut toimivat henkilöstön keskeisenä tietokanavana mm. tietopalveluaineiston osalta. Kirjaston uudelleen järjestelyjen valmistelu käynnistetään vuoden 2011 aikana.

3. Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

3.1 Osaamisen johtaminen

VATT:ssa tutkijoiden menestymisen edellytykset nojaavat korkeatasoiseen tutkimustoimintaan. VATT:n osaamisen kehittämislinjausten mukaan keskeisiä tavoitteita ovat osaamisen laaja-alastaminen, valmiuksien parantaminen tiedon vaihtoon sekä verkostoituminen. Toimenpiteinä on luoda mahdollisuudet yhdistää erilaista osaamista, jotka toteutetaan mm. yhteishankkeina eri VATT:n tutkimusalueiden kanssa sekä yhteisvirkojen tai tutkimusvierailujen muodossa kotimaisten ja ulkomaisten sektoritutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Tehtäväkiertoa yhtenä osaamisen laajentamismuotona jatketaan niin tutkimus- kuin tukihenkilöstön osalta. VATT:n koulutustoiminta pyritään toteuttamaan suunnitelman mukaisesti.

3.2 Johtajuus

Toimintavuoden aikana toteutetaan VMBaro työtyytyväisyys -kysely, jonka tulosten pohjalta käynnistetään tarvittavat toimet johtamisen ja esimiestyön kehittämiseksi. Koko henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, että VATT on toimiva ja entistä parempi työyhteisö. Työyhteisön kehittämiseksi on perustettu työryhmä pohtimaan sitä, miten eri-ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat työntekijät otetaan huomioon johtamisessa ja työyhteisön jäsenenä.

3.3 Uudistuminen

VATT tutkimusorganisaationa on joutunut jatkuvasti ottamaan huomioon toiminnassaan tutkimuslaitosympäristössä tapahtuneet muutokset. VATT:n uudistetut henkilöstöstrategiset linjaukset ovat osoittautuneet toimiviksi sekä joustaviksi parhaiden tutkijoiden rekrytointitilanteissa.

VATT kannustaa henkilöstöä aktiivisuuteen toimintansa kehittämisessä. VATT:lla on myös organisaationa hyvät edellytykset ottaa käyttöön innovatiivisia toimintamalleja, joilla osaltaan voidaan parantaa tuottavuutta.

4. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen VATT:n toiminnassa

VATT:n tasa-arvosuunnitelma päivitetään toimintavuonna ja arvioidaan sen pohjalta tarvittavia toimenpiteitä. Palkkauksellisen tasa-arvon toteutumista seurataan vuosittain ennen kehityskeskustelujen aloittamista. Tavoitteena on tasa-arvon valtavirtaistaminen VATT:ssa siten, että päätöksiä pyritään arvioimaan myös niiden tasa-arvo vaikutusten kannalta.

5. Kestävän kehityksen edistäminen

VATT on tehtäviltään tyypillinen valtion virasto-organisaatio, jossa merkittäviä kestävästä kehitystä edistäviä toimintoja on rajallisesti. VATT:ssa on laadittu matkustusohje, jossa on huomioitu sekä ekologinen että taloudellinen kestävyys. Vuoden 2011 aikana kartoitetaan toiminnot, joilla voidaan edelleen tukea kestävästä kehitystä. VATT tulee hyödyntämään mm. valtiovarainministeriön oman toiminnan kartoituksen pohjalta tehtyjä toimenpide-ehdotuksia.

IV Resurssit

VATT:lle on osoitettu vuodelle 2011 talousarvion mukaan määrärahaa 4 180 000 €.

Vuodelle 2011 arvioidaan siirtyvän 1 257 000 €, mikä mahdollistaa osaltaan ydintehtävissä onnistumista myös vuonna 2011. Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan kertyvän 800 000 €. Talouden heikkenemisestä johdun ulkopuolisen rahoituksen saaminen on vaikeutumassa edelleen, mikä merkitsee tulokertymän pienentymistä aikaisempiin vuosiin verrattuna. Niin ikään sektoritutkimuksen uudistuksen vaikutuksia on toistaiseksi vaikea arvioida. Ulkoisen rahoituksen muutoksilla on ratkaiseva vaikutus siirtyvän erän suuruuteen, mikä edellyttää jatkuvaa menorakenteen seuranta ja uudelleen arviointia.

Vuodelle 2011 henkilötyövuosimääräksi arvioidaan 58. VATT panostaa edelleen yhteisvirkajärjestelyihin eri tutkimusorganisaatioiden kanssa, mikä on kustannustehokas tapa tuottaa tutkimustietoa. Henkilötyövuosiarviossa on perustellusti otettu huomioon edellä mainittu työpanos, koska yhteisvirkojen hoitajat ovat mukana VATT:n tuotosten aikaansaamisessa.

VATT huomioi toiminnassaan Valtioneuvoston periaatepäätöksen pysyvistä toimintamenosäästöistä.

Sisäisen tarkastuksen toimivuuden turvaamiseksi selvitetään mahdollisuutta järjestää sisäinen tarkastus yhdessä muiden valtiovarainministeriön hallinnonalan virastojen kanssa.

VATT:lla ei ole merkittäviä investointihankkeita vuodelle 2011.

V Sopimuksen voimassaolo ja seuranta

Tämä sopimus on voimassa vuoden 2011 loppuun.

Tämän sopimuksen toteutumista käsitellään touko- ja elokuussa pidettävissä valtiovarainministeriön ja VATT:n yhteisissä seurantakokouksissa. Koko vuotta 2011 tarkasteleva seuranta on huhtikuussa 2012.

Helsingissä 17. joulukuuta 2010

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Jyrki Katainen
valtiovarainministeri

Päivi Nerg
hallinto- ja kehitysjohtaja

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS VATT

Aki Kangasharju
ylijohtaja

Raija-Liisa Aalto
talous- ja hallintojohtaja

	2009 Toteuma	2010 Arvio	2011 Tavoite
Taloudellisuus ja tuottavuus			
Tukitoiminto:			
Talous- ja henkilöstöhallinnon kustannusten osuus kokonaiskustannuksista	17 %	18 %	20 %
Tietohallinto: toimikorttien kattavuus	10 %	100 %	100 %
Toimitilat	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Hankintatoimi: Hansel-sopimusten piirissä	85 %	90 %	95 %
III.2 Tuotokset ja laadunhallinta			
VATT:n sarja	Painot		
Julkaisut	3	7	2
Tutkimukset	1	16	12
Working papers	1	11	6
Valmisteluraportit	0,6		4
Muistiot	0,3	6	4
VATT:n ulkopuoliset sarjat			
Tutkimukset	1	21	37
Artikkelit	1,5	24	17
Referoidut kv-aikakauskirjat (A)	3	3	6
Referoidut kv-aikakauskirjat (B)	2	5	5
Referoidut kv-aikakauskirjat (C) ja artikkelikokoelmat	1	11	10
Julkaisut yhteensä		104	103
Julkaisut yhteensä (painotettu)		137	128
Julkaisutoiminnan tuottavuusindeksin muutos edellisestä vuodesta %		1 %	4 %
Asiantuntijatoiminta			
Lehtikirjoitukset ja kolumnit		33	15
Esitelmät		245	308
Lausunnot		95	57
Haastattelut		79	54
Työryhmät		74	74
Yhteensä (painottamaton)		526	508
Muutos, %			
Tutkimusvuodet		41,3	37,3
Tietopalvelu: www.vatt.fi -sivustolla asiakaskäyntien määrä (vrk)		174	186
Henkilötyövuodet		58	53
Koulutustasoindeksi		6,9	6,8
Lyhytaikaisten sairauspoissaolojen (1–3 pv) määrä / htv		2,8	2,2
Työilmapiiri ja johtaminen		3,4	3,5

PERUSLASKELMA

LIITE 2

Toimintamenot	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	tp	arvio	suunnitelma	TTS	TTS	TTS	TTS
Menot (1000 euroa)							
- palkkaukset (sv-palautukset vähennetty)	3 557	3 400	3 700	3 700	3 750	3 750	3 750
- vuokrat	457	460	475	480	480	480	480
- muut kulutusmenot	919	1 000	1 080	1 100	1 100	1 100	1 100
- investoinnit	31	60	60	60	60	60	60
MENOT YHTEENSÄ	4 964	4 920	5 315	5 340	5 390	5 390	5 390
Toimintamomentille nettoutettavat tulot							
- maksullinen toiminta	290	70	100	150	200	200	200
- EU-tulot	0	0	0	0	0	0	0
- yhteisrahoitteinen toiminta	732	680	700	800	850	850	850
TULOT YHTEENSÄ	1 022	750	800	950	1 050	1 050	1 050
Nettomenot	3 942	4 170	4 515	4 390	4 340	4 340	4 340
Talousarvio	4 165	4 091	4 180	4 180	4 180	4 180	4 180
Henkilöstömäärä (htv)	56	53					
Kokonaishenkilöpanosten määrä (htv)	58	55	58	58	58	58	58
Siirtyvä erä seuraavalle vuodelle	1336	1 257	922	712	552	392	232